Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 19 września 2018 r.*

Odwołanie – Pomoc państwa – System pomocy wdrożony przez Francję – Nieograniczona gwarancja państwa, udzielona Institut français du pétrole (IFP) poprzez przyznanie mu statusu przedsiębiorstwa publicznego o charakterze przemysłowo-handlowym (EPIC) – Decyzja uznająca ten środek częściowo za niestanowiący pomocy państwa, a częściowo za stanowiący pomoc państwa zgodną z rynkiem wewnętrznym, z zastrzeżeniem spełnienia określonych warunków – Pojęcie „systemu pomocy" – Domniemanie istnienia korzyści – Ciężar dowodu i standard dowodowy

W sprawie C-438/16 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 4 sierpnia 2016 r.,

Komisja Europejska, reprezentowana przez B. Stromskiego i D. Grespana, działających w charakterze pełnomocników,

wnosząca odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania są:

Republika Francuska, reprezentowana przez D. Colasa i J. Bousin, działających w charakterze pełnomocników,

IFP Énergies nouvelles, z siedzibą w Rueil-Malmaison (Francja), reprezentowana przez É. Morgana de Rivery'ego oraz É. Lagathu, avocats,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça, prezes izby, A. Tizzano (sprawozdawca), wiceprezes Trybunału, A. Borg Barthet, M. Berger i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: V. Giacobbo-Peyronnel, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 28 września 2017 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 grudnia 2017 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

1 W odwołaniu Komisja Europejska wnosi o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 26 maja 2016 r., Francja i IFP Énergies nouvelles/Komisja (T-479/11 i T-157/12, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2016:320), w zakresie, w jakim Sąd stwierdził w nim nieważność art. 1 ust. 3–5 oraz art. 2–12 decyzji Komisji 2012/26/UE z dnia 29 czerwca 2011 r. w sprawie pomocy państwa C 35/08 (ex NN 11/2008) przyznanej przez Francję na rzecz przedsiębiorstwa publicznego Institut français du pétrole (Dz.U. 2012, L 14, s. 1, zwanej dalej „sporną decyzją").

Ramy prawne

2 Artykuł 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [108 TFUE] (Dz.U. 1999, L 83, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 1, s. 339), obowiązujący w czasie, w którym zaistniały rozpatrywane okoliczności faktyczne, miał następujące brzmienie:

„Do celów niniejszego rozporządzenia:

a) »pomoc« oznacza każdy środek spełniający wszystkie kryteria ustanowione w art. [107 ust. 1 TFUE];

[…]

c) »nowa pomoc« oznacza każdą pomoc, czyli systemy pomocowe i pomoc indywidualną, która nie jest pomocą istniejącą, włącznie ze zmianami istniejącej pomocy;

d) »program pomocowy« oznacza każde działanie, na podstawie którego, bez dalszego wprowadzania w życie wymaganych środków [bez dodatkowych środków wykonawczych], można dokonać wypłat pomocy indywidualnej na rzecz przedsiębiorstw określonych w ustawie w sposób ogólny i abstrakcyjny oraz każde działanie, na podstawie którego pomoc, która nie jest związana z konkretnym projektem, może zostać przyznana jednemu lub kilku przedsiębiorstwom na czas nieokreślony lub w nieokreślonej kwocie;

e) »pomoc indywidualna« oznacza pomoc, która nie jest przyznawana na podstawie programu pomocowego oraz [podlega] obowiązkowi zgłoszenia, przyznawaną na podstawie programu pomocowego;

[…]".

3 Punkt 1.2 obwieszczenia Komisji w sprawie zastosowania art. [107] i [108 TFUE] do pomocy państwa w formie gwarancji (Dz.U. 2008, C 155, s. 10, zwanego dalej „komunikatem w sprawie gwarancji"), zatytułowany „Rodzaje gwarancji", przewiduje:

„Najpowszechniejszą formę gwarancji stanowią gwarancje związane z kredytem lub innym zobowiązaniem finansowym, które ma być zaciągnięte przez kredytobiorcę od kredytodawcy. Mogą być one udzielane jako gwarancje indywidualne lub w ramach programów gwarancji.

Jednak, w zależności od podstawy prawnej, rodzaju transakcji będącej przedmiotem gwarancji, okresu obowiązywania itp., można wyróżnić różne formy gwarancji, między innymi następujące:

[…]

– gwarancje nieograniczone, w odróżnieniu od gwarancji ograniczonych co do kwoty lub terminu. Komisja za pomoc w formie gwarancji uznaje również korzystniejsze warunki finansowania uzyskane przez przedsiębiorstwa, których forma prawna wyklucza upadłość lub inne procedury niewypłacalności, lub umożliwia bezpośrednie gwarancje lub pokrycie strat przez państwo. To samo dotyczy nabycia przez państwo udziału w przedsiębiorstwie w przypadku przyjęcia nieograniczonej odpowiedzialności zamiast przyjętej ograniczonej odpowiedzialności,

[…]”.

4 Punkt 2.1 komunikatu w sprawie gwarancji, zatytułowany „Uwagi ogólne”, stanowi:

„Artykuł [107 ust. 1 TFUE] stwierdza, że wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

Te ogólne kryteria mają takie samo zastosowanie odnośnie do gwarancji. Jeśli chodzi o [Podobnie jak] inne formy potencjalnej pomocy, pomoc państwa mogą stanowić gwarancje udzielone bezpośrednio przez państwo, czyli władze centralne, regionalne lub lokalne, a także gwarancje udzielone z zasobów państwa przez inne organy kontrolowane przez państwo, takie jak przedsiębiorstwa, podlegające władzom publicznym.

W związku z tym, aby uniknąć wszelkich wątpliwości, należy wyjaśnić pojęcie zasobów państwowych w kontekście gwarancji państwowych. Korzyścią z gwarancji państwowej jest przejęcie przez państwo ryzyka związanego z gwarancją. Takie ryzyko ponoszone przez państwo powinno być normalnie wynagradzane odpowiednią stawką. Zrzeczenie się przez państwo całości lub części takiej stawki stanowi zarazem korzyść dla przedsiębiorstwa oraz uszczuplenie zasobów państwa. W ten sposób [Wobec tego] nawet jeśli okaże się, że w ramach gwarancji nie wystąpiły żadne płatności ze środków państwowych, gwarancja może stanowić pomoc państwa w rozumieniu art. [107 ust. 1 TFUE]. Pomoc udzielana jest w momencie udzielenia gwarancji, a nie w momencie, w którym gwarancja zostanie anulowana [uruchomiona] ani nie w momencie dokonywania płatności na podstawie gwarancji. To, czy gwarancja stanowi pomoc państwa, a jeżeli tak, to w jakiej wysokości, należy ocenić w momencie udzielenia gwarancji.

[…]”.

5 Zgodnie z pkt 2.2 komunikatu w sprawie gwarancji, zatytułowanym „Pomoc dla kredytobiorcy”:

„Zwykle beneficjentem pomocy jest kredytobiorca. Jak wskazano w pkt 2.1 ponoszone ryzyko powinno być normalnie wynagradzane odpowiednią stawką. Jeżeli kredytobiorca nie musi płacić tej stawki lub płaci niską stawkę, odnosi pewną korzyść. W porównaniu z sytuacją, w której nie udziela się gwarancji, gwarancja państwowa umożliwia kredytobiorcy uzyskanie korzystniejszych warunków finansowych kredytu w stosunku do normalnie dostępnych na rynkach finansowych. Zazwyczaj dzięki gwarancji państwowej kredytobiorca może uzyskać niższe stopy procentowe lub zaoferować niższe zabezpieczenie. W pewnych przypadkach kredytobiorca bez gwarancji państwowej nie byłby w stanie znaleźć [żadnej] instytucji finansowej gotowej udzielić kredytu na żadnych warunkach [która byłaby gotowa udzielić kredytu na jakichkolwiek warunkach]. […]”.

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

6 Przedsiębiorstwo IFP Énergies nouvelles (zwane dalej „IFPEN”), które przed dniem 13 lipca 2010 r. nosiło nazwę Institut français du pétrole, jest francuskim przedsiębiorstwem publicznym, do którego zadań należy w szczególności działalność w zakresie badań i rozwoju w dziedzinach poszukiwania złóż roponośnych i gazowych, technologii rafinacji i petrochemii, kształcenia inżynierów i techników oraz dostarczania informacji i dokumentacji z wymienionych sektorów.

7 Do roku 2006 IFPEN było osobą prawną prawa prywatnego kontrolowaną pod względem ekonomicznym i finansowym, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem krajowym, przez rząd francuski.

8 Na mocy loi nº 2005-781, du 13 juillet 2005, de programme fixant les orientations de la politique énergétique (ustawy programowej nr 2005–781 z dnia 13 lipca 2005 r. ustanawiającej kierunki polityki energetycznej, JORF z dnia 14 lipca 2005 r., s. 11570) IFPEN zostało przekształcone, ze skutkiem od dnia 6 lipca 2006 r., w przedsiębiorstwo publiczne o charakterze przemysłowo-handlowym (zwane dalej „EPIC”).

9 Zgodnie z prawem francuskim EPIC posiadają osobowość prawną odrębną od państwa i są niezależne finansowo, a ponadto są wyposażone w szczególne kompetencje obejmujące generalnie wykonywanie jednego bądź kilku zadań z zakresu usług publicznych. Jako osoby prawne prawa publicznego nie podlegają one prawu powszechnemu dotyczącemu postępowań upadłościowych, co wynika z ogólnej zasady niemożności dokonania zajęcia egzekucyjnego mienia publicznego.

10 Ponieważ specyfika statusu prawnego EPIC zwróciła uwagę Komisji, instytucja ta, w decyzji 2010/605/UE z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie pomocy państwa C 56/07 (ex E 15/05) przyznanej przez Francję na rzecz przedsiębiorstwa La Poste (Dz.U. 2010, L 274, s. 1, zwanej dalej „decyzją »La Poste«”), zbadała rzeczony status prawny w świetle przepisów dotyczących pomocy państwa w Unii Europejskiej. W związku z tym, stwierdziwszy, że ze względu na swój status EPIC korzystają z dorozumianej i nieograniczonej gwarancji państwa, Komisja uznała, że w niniejszym przypadku taka gwarancja stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE w zakresie, w jakim umożliwiała ona przedsiębiorstwu La Poste uzyskanie korzystniejszych warunków finansowania, niż warunki, które uzyskałoby, gdyby było oceniane jedynie na podstawie swoich wyników.

11 W kontekście postępowania, które doprowadziło do wydania decyzji „La Poste”, władze francuskie poinformowały Komisję, w trakcie roku 2006, o przekształceniu IFPEN z osoby prawnej prawa prywatnego w EPIC. Informacja ta została przekazana Komisji w ramach postępowania wszczętego w 2005 r., dotyczącego badania, w świetle przepisów w zakresie pomocy państwa, finansowania publicznego przyznanego IFPEN przez władze francuskie.

12 Komisja postanowiła oddzielnie zbadać kwestię, czy przekształcenie IFPEN w EPIC mogło stanowić pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, oraz kwestię finansowania publicznego IFPEN. I tak, po pierwsze, w dniu 16 lipca 2008 r. zakończyła ona postępowanie wyjaśniające w sprawie finansowania publicznego przyznanego IFPEN, wydając decyzję 2009/157/WE w sprawie środka pomocy wdrożonego przez Francję na rzecz grupy IFP [C 51/05 (ex NN 84/05)] (Dz.U. 2009, L 53, s. 13). Po drugie, w tym samym dniu, decyzją opublikowaną w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* (Dz.U. 2008, C 259, s. 12), instytucja ta postanowiła wszcząć formalne postępowanie wyjaśniające dotyczące nieograniczonej gwarancji państwa francuskiego na rzecz IFPEN i wezwała zainteresowane strony do zgłaszania uwag.

13 W dniu 29 czerwca 2011 r. Komisja przyjęła sporną decyzję.

14 W decyzji tej Komisja w pierwszej kolejności uznała, na podstawie rozumowania analogicznego do rozumowania przyjętego w decyzji „La Poste”, iż przekształcenie IFPEN w EPIC przysporzyło temu przedsiębiorstwu, od dnia 6 lipca 2006 r., korzyści w postaci nieograniczonej i dorozumianej gwarancji państwa.

15 W tym względzie Komisja wskazała w istocie, że ze szczególnych cech statusu EPIC wynikało, iż państwo odgrywa rolę gwaranta ostatniej instancji wobec spłaty długów IFPEN. W ten sposób występuje jednocześnie korzyść dla tego przedsiębiorstwa i uszczuplenie zasobów publicznych, ponieważ państwo rezygnuje z opłaty, która zazwyczaj towarzyszy gwarancjom. Ponadto gwarancja stwarza zagrożenie ewentualnego i przyszłego uruchomienia zasobów państwa, które mogłoby zostać zobowiązane do spłacania długów IFPEN.

16 W drugiej kolejności Komisja wyjaśniła, że nieograniczona gwarancja państwa związana z posiadaniem przez IFPEN statusu EPIC może stanowić pomoc państwa w zakresie, w jakim jest nią objęta działalność gospodarcza tego przedsiębiorstwa. Postanowiła ona zatem ograniczyć zakres badania istnienia pomocy państwa wyłącznie do działalności o charakterze gospodarczym prowadzonej przez IFPEN.

17 W trzeciej kolejności Komisja zbadała kwestię, czy ta dorozumiana i nieograniczona gwarancja przysporzyła IFPEN selektywnej korzyści w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, w jego stosunkach z instytucjami bankowymi i finansowymi, dostawcami oraz klientami.

18 Przede wszystkim, w odniesieniu do stosunków z instytucjami bankowymi i finansowymi, Komisja uznała, że przedsiębiorstwo to nie czerpało faktycznej korzyści gospodarczej z gwarancji państwa nierozerwalnie związanej z jego statusem EPIC w okresie od przekształcenia go w EPIC w lipcu 2006 r. do końca 2010 r. (zwanym dalej „rozpatrywanym okresem”). Instytucja ta podkreśliła jednak, że stwierdzenie to dotyczyło wyłącznie przeszłości, ponieważ nie może ona domniemywać o przyszłych zachowaniach podmiotów rynkowych ani o zmianie postrzegania przez nie wpływu gwarancji państwa na ryzyko niewykonania zobowiązań przez IFPEN.

19 Następnie, co się tyczy stosunków z dostawcami, Komisja stwierdziła, że IFPEN czerpał faktyczną korzyść gospodarczą, polegającą na obniżeniu cen stosowanych przez jego dostawców. To obniżenie cen wynikało z dokonanej przez nich korzystniejszej oceny ryzyka niewykonania zobowiązań przez IFPEN, ponieważ wobec tego przedsiębiorstwa nie można było przeprowadzić postępowania likwidacyjnego ze względu na jego status EPIC. W tym względzie Komisja uznała w istocie, że w braku gwarancji państwa dostawca pragnący korzystać z porównywalnego zabezpieczenia musiałby skorzystać z usług wyspecjalizowanej instytucji kredytowej lub ubezpieczeniowej. Obniżenie ceny mogło więc być rozważane w kategoriach kosztów pokrycia równoważnego ryzyka.

20 Wreszcie, w odniesieniu do stosunków z klientami Komisja uznała, iż biorąc pod uwagę gwarancję udzieloną IFPEN przez państwo, jego klienci mieli pewność, że przedsiębiorstwo to nigdy nie zostanie objęte postępowaniem likwidacyjnym, a więc będzie zawsze w stanie wywiązać się ze zobowiązań umownych albo – w przypadku gdyby tego nie zrobiło – że uzyskają stosowne odszkodowanie. Tymczasem w braku takiej gwarancji klient, który chciałby zostać objęty tym samym poziomem ochrony, musiałby wykupić u pośrednika finansowego gwarancję należytego wykonania. IFPEN czerpał zatem faktyczną korzyść gospodarczą, którą mógł zaoferować swoim klientom, polegającą na niezapłaceniu składki odpowiadającej gwarancji należytego wykonania czy też przynajmniej gwarancji należytej staranności.

21 Komisja uznała, że korzyść gospodarcza, jaką IFPEN czerpał z gwarancji państwa, była selektywna, ponieważ konkurenci IFPEN, podlegający przepisom prawa powszechnego dotyczącym postępowań upadłościowych, nie korzystali z podobnej gwarancji państwa.

22 W czwartej i ostatniej kolejności Komisja zbadała zgodność tej pomocy państwa, uwzględniając przepisy zawarte we wspólnotowych zasadach ramowych dotyczących pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną (Dz.U. 2006, C 323, s. 1). Stwierdziła ona, że pomoc państwa przyznana „grupie IFPEN" jest zgodna z rynkiem wewnętrznym, z zastrzeżeniem spełnienia pewnych warunków określonych w spornej decyzji.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

23 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu odpowiednio w dniu 9 września 2011 r. (sprawa T-479/11) i w dniu 5 kwietnia 2012 r. (sprawa T-157/12) Republika Francuska i IFPEN wniosły swe skargi na sporną decyzję.

24 Na poparcie swoich skarg Republika Francuska i IFPEN zarzuciły Komisji naruszenie jej obowiązków dowodowych w dziedzinie pomocy państwa oraz błędną wykładnię pojęcia „korzyści selektywnej" w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

25 Postanowieniem z dnia 2 grudnia 2013 r. Sąd zawiesił postępowanie w sprawach T-479/11 i T-157/12 do czasu wydania wyroku Trybunału w sprawie C-559/12 P, dotyczącej zgodności z prawem decyzji „La Poste".

26 W dniu 3 kwietnia 2014 r. Trybunał ogłosił wyrok Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217).

27 Postanowieniem z dnia 8 września 2015 r. Sąd połączył sprawy T-479/11 i T-157/12 do celów ustnego etapu postępowania i wydania wyroku.

28 W zaskarżonym wyroku Sąd częściowo uwzględnił skargi wniesione w tych sprawach przez Republikę Francuską i IFPEN oraz stwierdził nieważność spornej decyzji w zakresie, w jakim uznano w niej za „pomoc państwa" w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE gwarancję wynikającą ze statusu EPIC przysługującego IFPEN oraz w jakim ustalono w niej konsekwencje tej kwalifikacji. Sąd oddalił te skargi w pozostałym zakresie.

29 Mające znaczenie dla niniejszego postępowania odwoławczego elementy uzasadnienia zaskarżonego wyroku są następujące.

30 Przede wszystkim w pkt 78–89 zaskarżonego wyroku Sąd wyjaśnił, iż metoda wybrana przez Komisję dla ustalenia istnienia selektywnej korzyści w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE – polegająca na zbadaniu korzyści, jaką IFPEN czerpał z posiadania statusu EPIC w swoich stosunkach z instytucjami bankowymi i finansowymi, jak też z dostawcami i klientami – nie była błędna.

31 W pkt 90 tego wyroku Sąd wskazał jednak, że sposób, w jaki Komisja zastosowała tę metodę w niniejszym przypadku, wykazywał istotne braki, w szczególności w odniesieniu do zdefiniowania korzyści, jaką miał czerpać IFPEN w stosunkach z dostawcami i klientami z nieograniczonej gwarancji państwa nierozerwalnie związanej z jego statusem EPIC. W szczególności w pkt 94 rzeczonego wyroku Sąd stwierdził, że wniosek Komisji, zgodnie z którym gwarancja ta doprowadziła do powstania na rzecz IFPEN „faktycznej korzyści gospodarczej", był oparty na czysto hipotetycznym rozumowaniu.

32 I tak, po pierwsze, jeżeli chodzi o relacje pomiędzy IFPEN a jego dostawcami, w pkt 95 omawianego wyroku Sąd stwierdził, że zdaniem Komisji korzyść, jaką przedsiębiorstwo to mogło czerpać z nieograniczonej gwarancji państwa, polegała na obniżce cen przyznanej mu przez jego dostawców ze względu na brak ryzyka niewykonania zobowiązań.

33 Jednakże w pkt 99 zaskarżonego wyroku Sąd zwrócił uwagę, że nie przedstawiono żadnych dowodów na to, iż na rynku właściwym lub, ogólnie, w obrocie handlowym miało miejsce zjawisko obniżki cen udzielonej przez dostawców przedsiębiorstwom korzystającym z gwarancji państwa przed ryzykiem niewypłacalności.

34 Po drugie, co się tyczy stosunków między IFPEN a jego klientami, w pkt 111 tego wyroku Sąd przypomniał, że Komisja określiła korzyść, jaką przedsiębiorstwo to mogło czerpać z gwarancji państwa nierozerwalnie związanej z jego statusem, jako brak zapłaty składki odpowiadającej gwarancji należytego wykonania czy też gwarancji należytej staranności, którą to korzyść przedsiębiorstwo to mogło zaoferować swoim klientom.

35 W pkt 114 wskazanego wyroku Sąd uznał jednak, że takie rozumowanie zakłada, że w normalnych warunkach rynkowych klienci instytutów badawczych takich jak IFPEN korzystają z gwarancji tego rodzaju, aby zabezpieczyć się przed ryzykiem niewypłacalności ich kontrahentów, oraz że w przypadku gwarancji takiej jak gwarancja, z której korzysta IFPEN, klienci tego przedsiębiorstwa nie muszą już samodzielnie starać się o objęcie równoważną gwarancją.

36 Tymczasem Sąd orzekł, że Komisja nie przedstawiła żadnego dowodu wskazującego na zasadność czy prawdopodobieństwo tego rozumowania.

37 Następnie w pkt 133–181 tego wyroku Sąd oddalił podniesione przez Komisję argumenty dotyczące zakresu i stosowania domniemania istnienia korzyści ustanowionego przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217).

38 W tym względzie Sąd zauważył, w pkt 136 zaskarżonego wyroku, że możliwość posłużenia się domniemaniem jako środkiem dowodowym zależy od wiarygodności założeń, na których zostało ono oparte, i przypomniał, w pkt 139 i 140 tego wyroku, że domniemanie ustanowione w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), opiera się na dwóch założeniach, które Trybunał uznał za wiarygodne, a mianowicie na założeniu, że istnieje korzystny wpływ gwarancji na ocenę przez wierzycieli ryzyka niewykonania zobowiązań przez beneficjenta oraz na założeniu, że koszt kredytu ulega zmniejszeniu. Tymczasem Sąd stwierdził, że – przeciwnie – w niniejszej sprawie Komisja nie przedstawiła w spornej decyzji żadnego dowodu, który pozwalałby wykazać wiarygodność tych założeń, w szczególności okoliczności, że posiadany przez IFPEN status EPIC mógł skłaniać dostawców do udzielania mu obniżek cen.

39 I tak w pkt 142 wyroku Sąd wskazał, że Komisja nie mogła powołać się na domniemanie przyjęte przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217) celem wykazania istnienia korzyści w relacjach IFPEN z jego dostawcami, a nawet klientami. Takie domniemanie pozwala bowiem jedynie na wykazanie istnienia korzyści w postaci korzystniejszych warunków udzielenia kredytu, a co za tym idzie, ma zastosowanie wyłącznie w przypadku stosunków między EPIC a instytucjami finansowymi i bankowymi.

40 W pkt 162 i nast. zaskarżonego wyroku Sąd wypowiedział się także w przedmiocie argumentu przedstawionego przez Komisję, opartego na orzecznictwie Unii w tej dziedzinie, zgodnie z którym przy rozpatrywaniu systemu pomocy instytucja ta może ograniczyć się do zbadania ogólnych cech spornego systemu w celu stwierdzenia, czy system ten zawiera elementy pomocy państwa.

41 W tym względzie, bez orzekania w przedmiocie zarzutu niedopuszczalności podniesionego przez IFPEN i Republikę Francuską przeciwko temu argumentowi, opartemu na tym, że w spornej decyzji nie zakwalifikowano badanej gwarancji jako „system pomocy”, Sąd oddalił rzeczony argument jako bezzasadny.

42 O ile bowiem w pkt 168 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że gwarancja związana ze statusem EPIC w ogólności wchodzi w zakres pojęcia „systemu pomocy" w rozumieniu art. 1 lit. d) rozporządzenia nr 659/1999, o tyle w pkt 169–172 tego wyroku orzekł on, że przekształcenie IFPEN w EPIC w zakresie, w jakim mogło ono zostać uznane za „pomoc państwa", stanowiło pomoc przyznaną na podstawie systemu pomocy, który powinien zostać zgłoszony, to znaczy pomoc indywidualną w rozumieniu art. 1 lit. e) tego rozporządzenia.

43 Wreszcie, co się tyczy stosunków między IFPEN a instytucjami bankowymi i finansowymi, w pkt 187 zaskarżonego wyroku Sąd wskazał, że Komisja może co do zasady powołać się na domniemanie ustanowione w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217). Jednakże w pkt 188 i 189 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że domniemanie to zostało obalone przez samą Komisję, ponieważ w spornej decyzji stwierdziła ona, że IFPEN nie odniósł żadnej faktycznej korzyści gospodarczej w postaci korzystniejszych warunków kredytowych, które zostałyby mu przyznane przez instytucje bankowe i finansowe ze względu na posiadanie statusu EPIC. W pkt 190 tego wyroku Sąd stwierdził na tej podstawie, że analiza przeprowadzona przez Komisję wykazała, iż IFPEN nie odniósł żadnych korzyści z przekształcenia w EPIC w swych relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi w rozpatrywanym okresie.

44 Na zakończenie swoich rozważań Sąd stwierdził, w pkt 197 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie wykazała w spornej decyzji istnienia korzyści, jaką IFPEN mógł czerpać z gwarancji państwa związanej z jego statusem EPIC zarówno w swych relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi, jak i w relacjach z dostawcami i klientami.

45 W konsekwencji Sąd stwierdził nieważność art. 1 ust. 3–5 oraz art. 2–12 spornej decyzji, w których Komisja zakwalifikowała gwarancję wynikającą z nadanego IFPEN statusu EPIC jako „pomoc państwa" w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, oraz określiła konsekwencje wynikające z takiej kwalifikacji.

Żądania stron

46 Komisja wnosi do Trybunału o:

– uchylenie zaskarżonego wyroku;

– skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd;

– orzeczenie, że rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

47 Republika Francuska wnosi do Trybunału o:

– oddalenie odwołania;

– obciążenie Komisji kosztami postępowania.

48 IFPEN wnosi do Trybunału o:

– oddalenie odwołania;

– obciążenie Komisji kosztami postępowania w całości, w tym kosztami poniesionymi w postępowaniu przed Sądem.

W przedmiocie odwołania

49 Komisja podnosi trzy zarzuty na poparcie swego odwołania.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

50 W pierwszym zarzucie odwołania, składającym się z trzech części, Komisja zarzuca Sądowi, że naruszył prawo, zakazując tej instytucji ograniczenia się do zbadania ogólnych cech rozpatrywanego systemu pomocy oraz błędnie stwierdzając – w oparciu o brak rzeczywistej korzyści dla IFPEN w przeszłości – że gwarancja, z której korzysta to przedsiębiorstwo w swych relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi nie stanowi pomocy państwa (pierwsza i druga część zarzutu). Komisja zarzuca także Sądowi, że przekroczył granice kontroli sądowej, uwzględniając zarzut, który nie został podniesiony przez IFPEN i który nie został wystarczająco szczegółowo określony przez Republikę Francuską (trzecia część zarzutu).

W przedmiocie części pierwszej zarzutu pierwszego

– Argumentacja stron

51 W ramach pierwszej części zarzutu pierwszego, wymierzonej przeciwko pkt 162 i 164, a także przeciwko pkt 168–173 zaskarżonego wyroku, Komisja utrzymuje, że Sąd błędnie orzekł, iż gwarancja, z której korzysta IFPEN, nie wchodzi w zakres pojęcia „systemu pomocy", o którym mowa w art. 1 lit. d) rozporządzenia nr 659/1999, i że w związku z tym nie mogła ona oprzeć się na ogólnych cechach tej gwarancji w celu wykazania, że stanowi ona pomoc państwa.

52 W tym względzie Komisja podnosi, że pojęcie „systemu pomocy" obejmuje środki, które charakteryzuje okoliczność, iż niektóre elementy nie zostały zdefiniowane i pozostają nieokreślone w chwili ich przyjęcia, czy też – w niektórych przypadkach – podczas ich stosowania. I tak, kiedy Komisja bada zakres tego rodzaju środków w celu ustalenia, czy stanowią one pomoc w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, może się ona ograniczyć do zbadania ich cech ogólnych.

53 W niniejszej sprawie Komisja uważa, że gwarancję państwa, z jakiej korzysta IFPEN, niezwiązaną z konkretnym projektem i przyznaną mu na czas nieokreślony i w nieokreślonej kwocie, należy uznać za „system pomocy". Zdaniem Komisji chodzi w szczególności o „system systemów pomocy", zważywszy, że przyznanie gwarancji IFPEN stanowi samo w sobie część większego systemu pomocy, a mianowicie dorozumianej i nieograniczonej gwarancji państwa związanej na mocy ustawy ze statusem EPIC.

54 Komisja kwestionuje zatem zawarte w pkt 168–170 zaskarżonego wyroku twierdzenia Sądu, zgodnie z którymi gwarancję związaną ze statusem EPIC należy zakwalifikować jako „system pomocy", podczas gdy uznanie statusu EPIC, wraz z przyznaniem wynikającej z niego gwarancji, stanowi pomoc indywidualną, która musi zostać zgłoszona Komisji.

55 W tym względzie Komisja podnosi z jednej strony, że przeciwnie do twierdzenia zawartego w pkt 171 zaskarżonego wyroku, wymóg zgłoszenia pomocy nie dowodzi w żaden sposób, iż gwarancja, z której korzysta IFPEN, nie stanowi systemu pomocy. Zarówno systemy pomocy, jak i pomoc indywidualna powinny bowiem być zgłaszane Komisji.

56 Z drugiej strony Komisja podkreśla okoliczność, że wykładnia dokonana przez Sąd skutkuje pozbawieniem jej możliwości przyjmowania stosownych środków, aby wymóc na władzach francuskich zakończenie udzielania gwarancji dla określonego EPIC. Zgodnie bowiem z art. 108 ust. 1 TFUE Komisja może proponować odpowiednie środki w stosunku do systemów pomocy, a nie w stosunku do pomocy indywidualnej.

57 IFPEN podnosi, że część pierwsza zarzutu pierwszego jest oczywiście niedopuszczalna z dwóch powodów.

58 W tym względzie IFPEN zwraca uwagę, po pierwsze, że rozumowanie przedstawione przez Komisję opiera się na niespotykanej wykładni pojęcia „systemu pomocy", zgodnie z którą gwarancja, z jakiej korzysta IFPEN, stanowi „system systemów pomocy". Część pierwsza zarzutu opiera się zatem na nowej argumentacji, która zgodnie z art. 170 ust. 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem nie może zostać dopuszczona na etapie odwołania.

59 Po drugie, IFPEN podnosi, że – jak przyznał sam Sąd w pkt 164 zaskarżonego wyroku – w spornej decyzji nie zakwalifikowano udzielenia IFPEN gwarancji jako „systemu systemów pomocy". W istocie decyzja ta została wydana na podstawie przepisów prawa materialnego i proceduralnego Unii, które wykluczają, aby Komisja mogła uznać, że badany środek stanowi system pomocy.

60 Co do istoty IFPEN i Republika Francuska kwestionują argumentację Komisji.

– Ocena Trybunału

61 Po pierwsze, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 1 lit. d) rozporządzenia nr 659/1999 „program pomocowy [system pomocy]" oznacza każdy akt, na którego podstawie, bez dalszego wprowadzania w życie wymaganych środków, można dokonać wypłat pomocy indywidualnej na rzecz przedsiębiorstw określonych w tym akcie w sposób ogólny i abstrakcyjny oraz każdy akt, na którego podstawie pomoc, która nie jest związana z konkretnym projektem, może zostać przyznana jednemu lub kilku przedsiębiorstwom na czas nieokreślony lub w nieokreślonej kwocie.

62 Po drugie, w art. 1 lit. e) tego rozporządzenia pojęcie „pomocy indywidualnej" zdefiniowano jako wszelką pomoc, która nie jest przyznawana na podstawie systemu pomocy, lub pomoc, która jest przyznawana na podstawie systemu pomocy, ale podlega obowiązkowi zgłoszenia.

63 Ponadto, jak wynika z orzecznictwa Trybunału w dziedzinie pomocy państwa, w przypadku systemów pomocy Komisja może – w celu stwierdzenia, czy system ten zawiera elementy pomocy – ograniczyć się do zbadania ogólnych cech rozpatrywanego systemu, bez obowiązku badania każdego szczególnego przypadku jego zastosowania (wyroki: z dnia 9 czerwca 2011 r., Comitato „Venezia vuole vivere" i in./Komisja, C-71/09 P, C-73/09 P i C-76/09 P, EU:C:2011:368, pkt 130; a także z dnia 15 listopada 2011 r., Komisja i Hiszpania/Government of Gibraltar i Zjednoczone Królestwo, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, pkt 122).

64 To właśnie w świetle powyższych rozważań należy zbadać, czy – jak podnosi Komisja – Sąd naruszył prawo, gdy orzekł w pkt 169–172 zaskarżonego wyroku, że gwarancja, z której korzysta IFPEN, nie stanowi systemu pomocy i że Komisja nie mogła zatem oprzeć się na ogólnych cechach tego środka, aby wykazać, czy środek ten stanowi pomoc państwa.

65 W tym względzie należy wskazać w pierwszej kolejności, że w pkt 169 zaskarżonego wyroku Sąd słusznie uznał, że analizowanym w spornej decyzji środkiem nie była generalnie gwarancją związana ze statusem EPIC, lecz, jak wynika w szczególności z motywów 21–24 tej decyzji, był nim środek szczególny, a mianowicie przekształcenie IFPEN w EPIC.

66 Należy bowiem stwierdzić, że rozpatrywany środek nie zawiera żadnego przepisu, na podstawie którego możliwe byłoby przyznanie pomocy w rozumieniu art. 1 lit. d) rozporządzenia nr 659/1999. Środek ten ogranicza się w istocie do przyznania określonej osobie prawnej, w tym wypadku IFPEN, korzyści płynących z nieograniczonej i dorozumianej gwarancji państwa związanej ze statusem EPIC, które to korzyści wynikają z udzielenia temu podmiotowi takiej gwarancji.

67 W konsekwencji, wbrew stanowisku Komisji, środek ten nie wchodzi w zakres pojęcia „systemu pomocy", o którym mowa w art. 1 lit. d) rozporządzenia nr 659/1999.

68 W drugiej kolejności należy zauważyć, podobnie jak czyni to IFPEN, że skoro Komisja postanowiła przeanalizować rozpatrywany środek jako pomoc indywidualną ad hoc, to tylko w świetle tej kwalifikacji Sąd powinien był zbadać ważność spornej decyzji.

69 W szczególności, jak przypomniał Sąd w pkt 171 zaskarżonego wyroku, w motywach 256–259 spornej decyzji Komisja wskazała, że przekształcenie IFPEN w EPIC stanowiło nową pomoc w rozumieniu art. 1 lit. c) rozporządzenia nr 659/1999, podlegającą obowiązkowi zgłoszenia, oraz że skoro zmiana statusu IFPEN nie została jej zgłoszona formalnie, a jedynie zasygnalizowana przypadkowo w ramach innego postępowania, to obowiązek ten nie został spełniony przez władze francuskie, wobec czego przekształcenie IFPEN w EPIC stanowiło bezprawnie przyznaną pomoc.

70 W tych okolicznościach należy stwierdzić – jak zaznaczył rzecznik generalny w pkt 78 opinii – że Sąd nie dopuścił się naruszenia prawa, gdy orzekł w pkt 172 zaskarżonego wyroku, że ponieważ przekształcenie IFPEN w EPIC może być zakwalifikowane jako „pomoc państwa", stanowi ono pomoc przyznaną w ramach systemu pomocy, który powinien zostać zgłoszony, to znaczy pomoc indywidualną w rozumieniu art. 1 lit. e) rozporządzenia nr 659/1999.

71 Ponadto wniosek ten nie może zostać podważony za pomocą argumentacji Komisji dotyczącej pojęcia „systemu systemów pomocy", ponieważ, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 80 opinii, pojęcie to nie występuje w rozporządzeniu nr 659/1999. W tym względzie art. 1 tego rozporządzenia, w którym wymieniono różne kategorie pomocy, ogranicza się do zdefiniowania systemów pomocy i pomocy indywidualnej, i nie przewiduje możliwości, że środek objęty zakresem pojęcia „systemu pomocy", o którym mowa w art. 1 lit. d) wspomnianego rozporządzenia, może sam należeć do szerszego systemu pomocy.

72 To samo tyczy się argumentu Komisji, zgodnie z którym przyjęta przez Sąd kwalifikacja przekształcenia IFPEN w EPIC jako „pomocy indywidualnej" prowadzi do pozbawienia jej możliwości przyjęcia stosownych środków, w rozumieniu art. 108 ust. 1 TFUE, aby wymóc na władzach francuskich zakończenie udzielania gwarancji dla określonego EPIC.

73 W tym względzie wystarczy zaznaczyć – jak wskazał rzecznik generalny w pkt 82 opinii – że zawarte w pkt 169–172 zaskarżonego wyroku rozważania Sądu dotyczące charakteru badanego środka jako pomocy indywidualnej opierają się na szczególnych okolicznościach związanych z przekształceniem IFPEN w EPIC i nie są co do zasady odpowiednio zastosowane do wszystkich przedsiębiorstw tego rodzaju.

74 W tych okolicznościach, bez konieczności orzekania w przedmiocie dopuszczalności części pierwszej zarzutu pierwszego, należy w każdym razie oddalić tę część zarzutu jako bezzasadną.

W przedmiocie części drugiej zarzutu pierwszego

– *Argumentacja stron*

75 W ramach części drugiej zarzutu pierwszego Komisja podnosi, że Sąd naruszył prawo, gdy uznał, że gwarancja związana ze statusem EPIC nie przysparza przedsiębiorstwu IFPEN korzyści w relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi, opierając się wyłącznie na braku rzeczywistej korzyści dla tego przedsiębiorstwa w odniesieniu do tych stosunków w rozpatrywanym okresie.

76 W tym względzie Komisja podnosi przede wszystkim, że skoro rozpatrywany środek stanowi system pomocy, to Sąd powinien był sprawdzić, czy gwarancja, ze względu na jej ogólne cechy, może przysparzać IFPEN korzyści w przyszłości, i to niezależnie od braku rzeczywistych korzyści w zakresie warunków kredytowych w rozpatrywanym okresie. Komisja podkreśla w tym względzie, że zbadała rzeczywiste skutki gwarancji w tym okresie wyłącznie w celu sprawdzenia, czy w owym okresie zaistniała konkretna korzyść, a nie w celu zbadania, czy gwarancja ta stanowiła pomoc państwa, która to kwestia zależała wyłącznie od oceny potencjalnych skutków tego środka.

77 Co więcej, zdaniem Komisji podejście przyjęte przez Sąd sprowadza się do uznania korzystniejszego traktowania państw członkowskich, które nie zgłaszają przyznania nieograniczonej gwarancji, w stosunku do tych, które czynią to zgodnie z art. 108 TFUE, podczas gdy zgodnie z utrwaloną zasadą w dziedzinie pomocy państwa pierwsze z tych państw członkowskich nie mogą być faworyzowane względem tych drugich.

78 Jeśli bowiem państwo członkowskie zgłasza swój zamiar przyznania gwarancji o takim charakterze, to Komisja – jako że nie może ona poznać rzeczywistych skutków środka – bada jedynie jego skutki potencjalne. Jeśli natomiast państwo członkowskie przyznaje taką gwarancję bez wcześniejszego zgłoszenia, może ono później wykazać, że środek ten nie wywołał żadnego konkretnego skutku, a w konsekwencji – wyłączyć jego kwalifikację jako „pomocy państwa". Ta okoliczność stanowi dla państw członkowskich zachętę do zaniechania zgłaszania przyznania nieograniczonych gwarancji.

79 Pomocniczo Komisja podnosi, że nawet gdyby uznać, że gwarancja, z której korzysta IFPEN, nie stanowi systemu pomocy, lecz pomoc indywidualną, Sąd powinien był oprzeć swoją analizę na potencjalnych skutkach gwarancji, to jest na skutkach, jakie środek ten mógł wywoływać.

80 IFPEN i rząd francuski nie zgadzają się z tą argumentacją.

– *Ocena Trybunału*

81 Na wstępie należy zaznaczyć, że – jak stwierdzono w ramach analizy części pierwszej zarzutu pierwszego – badany środek nie stanowi systemu pomocy w rozumieniu art. 1 lit. d) rozporządzenia nr 659/1999.

82 I tak w pkt 173 zaskarżonego wyroku Sąd słusznie uznał, że orzecznictwo dotyczące ciążących na Komisji obowiązków dowodowych w dziedzinie systemów pomocy nie ma zastosowania w niniejszej sprawie.

83 W tych okolicznościach, jako że część druga zarzutu pierwszego odwołania opiera się na błędnym założeniu, że badany środek stanowi system pomocy, tę część zarzutu należy oddalić jako bezzasadną.

84 Jeżeli chodzi o argumentację przedstawioną przez Komisję pomocniczo, należy zbadać, czy, jak podnosi Komisja, Sąd naruszył prawo, gdy orzekł, że w celu wykazania istnienia po stronie IFPEN korzyści w relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi Komisja nie mogła ograniczyć się do zbadania potencjalnych skutków, jakie badany środek może wywierać, i że instytucja ta powinna była także zbadać rzeczywiste skutki, jakie wywiera gwarancja związana ze statusem EPIC.

85 Jednakże argumentacja ta opiera się na błędnym zrozumieniu zaskarżonego wyroku.

86 W pkt 79 i 182 tego wyroku Sąd stwierdził bowiem, że w spornej decyzji Komisja uznała, iż w rozpatrywanym okresie IFPEN nie czerpał z gwarancji związanej ze swym statusem EPIC rzeczywistej korzyści gospodarczej w relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi. W szczególności Sąd podkreślił, że w motywie 199 tej decyzji Komisja zaznaczyła, iż potencjalna korzyść w postaci bardziej korzystnych stóp rynkowych, jaką IFPEN mógł czerpać z nieograniczonej gwarancji, nie urzeczywistniła się w rozpatrywanym okresie.

87 W świetle tego stwierdzenia Sąd orzekł w pkt 188 zaskarżonego wyroku, że wzruszalne domniemanie w rozumieniu wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), zgodnie z którym dorozumiana i nieograniczona gwarancja państwa nierozerwalnie związana ze statusem EPIC skutkuje poprawą sytuacji finansowej przedsiębiorstwa będącego beneficjentem pomocy, zostało obalone w niniejszym przypadku.

88 Tak więc w przeciwieństwie do tego, co twierdzi Komisja, Sąd nie stwierdził wcale, że instytucja ta powinna była zbadać rzeczywiste skutki badanego środka w rozpatrywanym okresie w celu ustalenia istnienia po stronie IFPEN korzyści jego w relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi. Sąd ograniczył się bowiem do wskazania, że skoro Komisja sama stwierdziła brak rzeczywistych skutków w tym okresie, to wzruszalne domniemanie ustanowione w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), zostało obalone.

89 W konsekwencji część drugą pierwszego zarzutu odwołania należy oddalić w całości.

W przedmiocie części trzeciej zarzutu pierwszego

– *Argumentacja stron*

90 W ramach trzeciej części zarzutu pierwszego Komisja twierdzi, że orzeczenie Sądu wykracza poza zakres szczegółowych zarzutów podniesionych przez strony w odniesieniu do istnienia po stronie IFPEN korzyści w jego stosunkach z instytucjami bankowymi i finansowymi.

91 W tym względzie Komisja zwraca uwagę, że jej analiza dotycząca istnienia takiej korzyści nie była przedmiotem żadnej krytyki ze strony IFPEN w skardze pierwszoinstancyjnej. Z kolei Republika Francuska ograniczyła się do zakwestionowania istnienia tej korzyści z tego tylko powodu, że Komisja go nie wykazała, bez przedstawienia jakiegokolwiek argumentu na poparcie tego twierdzenia.

92 Wobec tego poprzez uwzględnienie zastrzeżenia, które nie zostało podniesione przez jedną z pozwanych w pierwszej instancji i które nie zostało wystarczająco określone przez drugą z pozwanych, Sąd naruszył, zdaniem Komisji, granice swych kompetencji orzeczniczych.

93 IFPEN i rząd francuski nie zgadzają się z tą argumentacją.

– Ocena Trybunału

94 Na wstępie należy podkreślić, że z pkt 58 i 185 zaskarżonego wyroku wynika, iż Republika Francuska zakwestionowała, w ramach części pierwszej zarzutu trzeciego skargi przed Sądem, zawarte w spornej decyzji ustalenia Komisji dotycząc istnienia po stronie IFPEN korzyści w jego relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi.

95 Podobnie, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 92 opinii, w przedstawionych przed Sądem skardze i replice IFPEN wielokrotnie kwestionował analizę Komisji dotyczącą istnienia takiej korzyści.

96 W tych okolicznościach trzecią część pierwszego zarzutu odwołania należy oddalić jako bezzasadną.

97 Jako że żadna z trzech części zarzutu pierwszego nie została uwzględniona, zarzut ten należy oddalić.

W przedmiocie zarzutu drugiego

Argumentacja stron

98 W zarzucie drugim, skierowanym w istocie przeciwko pkt 134–137 i 188–193 zaskarżonego wyroku, Komisja podnosi, że Sąd, po pierwsze, naruszył prawo w odniesieniu do definicji zakresu domniemania istnienia korzyści ustanowionego przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), a po drugie, błędnie orzekł, że domniemanie to zostało w niniejszej sprawie obalone w odniesieniu do relacji IFPEN z instytucjami bankowymi i finansowymi.

99 W ramach tego zarzutu Komisja przypomina najpierw, że na podstawie wskazanego wyroku nie jest ona zobowiązana do wykazania rzeczywistych skutków gwarancji, aby ustalić istnienie korzyści po stronie podmiotu posiadającego status EPIC. Może bowiem oprzeć się w tym względzie na wzruszalnym domniemaniu wynikającym z samej gwarancji.

100 Następnie Komisja podnosi, że w pkt 188–192 zaskarżonego wyroku Sąd błędnie uznał, że domniemanie korzyści zostało obalone ze względu na brak rzeczywistego wpływu na relacje pomiędzy IFPEN a instytucjami bankowymi i finansowymi w rozpatrywanym okresie, ponieważ ta ostatnia okoliczność nie była wystarczająca do obalenia tego domniemania. W celu stwierdzenia, że wspomniane domniemanie zostało obalone, należało zdaniem Komisji wykazać, że analizowana gwarancja nie mogła, ze względu na szczególne cechy IFPEN, przynieść temu przedsiębiorstwu korzyści w jego stosunkach z rzeczonymi podmiotami.

101 Komisja stwierdza wreszcie, że ograniczając w ten sposób zakres domniemania korzyści, Sąd naruszył art. 107 ust. 1 TFUE, a także reguły dowodowe dotyczące kwestii istnienia korzyści w rozumieniu tego postanowienia.

102 IFPEN i Republika Francuska kwestionują tę argumentację.

103 IFPEN podnosi, że Sąd słusznie orzekł, iż w niniejszej sprawie Komisja nie mogła powołać się na domniemanie wynikające z wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217).

104 IFPEN podkreśla, że domniemanie to stanowi wyjątek od zasady, zgodnie z którą na Komisji spoczywa obowiązek wykazania, że dany środek spełnia przesłanki uznania go za „pomoc państwa” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Tego rodzaju domniemanie należy zatem interpretować ściśle i wobec tego stosować wyłącznie w sytuacji, kiedy istnienie rzeczywistej korzyści jest wiarygodne.

105 IFPEN dodaje, że w spornej decyzji Komisja nie przedstawiła powodów, dla których należałoby wiarygodnie domniemywać istnienie korzyści dla IFPEN. Z tego względu omawiana decyzja nie spełnia w ocenie tego przedsiębiorstwa wymogów uzasadnienia wynikających z art. 296 TFUE.

106 Jeśli chodzi o obalenie domniemania, IFPEN zwraca uwagę, że w pkt 189–192 zaskarżonego wyroku Sąd słusznie stwierdził, iż w rozpatrywanym okresie przedsiębiorstwo to nie czerpało z gwarancji związanej z jego statusem EPIC żadnych korzyści w relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi. Co więcej, Komisja nie przedstawiła żadnego dowodu, który pozwalałby wykazać możliwą zmianę sytuacji po 2010 r., która miałaby skłonić IFPEN do pożyczenia kwot na warunkach innych niż rynkowe.

107 Natomiast Republika Francuska uważa, że zarzut drugi Komisji należy oddalić jako bezzasadny. Rząd tego państwa odsyła w tym względzie zasadniczo do argumentów przedstawionych w ramach odpowiedzi na część drugą zarzutu pierwszego.

Ocena Trybunału

108 Należy stwierdzić, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału uznanie danego środka za „pomoc państwa" w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE wymaga spełnienia wszystkich następujących warunków. Po pierwsze, musi to być interwencja państwa lub za pośrednictwem zasobów państwa. Po drugie, interwencja ta musi być w stanie wpłynąć na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Po trzecie, musi ona przyznawać beneficjentowi selektywną korzyść. Po czwarte, musi ona zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem (wyroki: z dnia 21 grudnia 2016 r., Komisja/World Duty Free Group i in., C-20/15 P i C-21/15 P, EU:C:2016:981, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo, a także z dnia 18 maja 2017 r., Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, pkt 13).

109 Co się tyczy w szczególności trzeciego z tych warunków, należy przypomnieć, że zgodnie z równie utrwalonym orzecznictwem Trybunału za pomoc państwa uznaje się środki, które, niezależnie od ich formy, mogą uprzywilejowywać przedsiębiorstwa w bezpośredni lub pośredni sposób lub które można uznać za korzyść gospodarczą, jakiej przedsiębiorstwo będące beneficjentem nie mogłoby uzyskać w normalnych warunkach rynkowych (wyroki: z dnia 2 września 2010 r., Komisja/Deutsche Post, C-399/08 P, EU:C:2010:481, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 27 czerwca 2017 r., Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo).

110 Należy podkreślić, że – jak wskazał Sąd w pkt 71 zaskarżonego wyroku – do Komisji należy wykazanie istnienia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. W szczególności z utrwalonego orzecznictwa Trybunału dotyczącego zasad rządzących rozkładem ciężaru dowodu w dziedzinie pomocy państwa wynika, że Komisja jest zobowiązana do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawie budzących jej zainteresowanie środków w staranny i bezstronny sposób, tak aby w chwili wydania ostatecznej decyzji stwierdzającej istnienie pomocy oraz – w odpowiednim przypadku – jej niezgodność z rynkiem wewnętrznym lub z prawem dysponowała możliwie najbardziej kompletnymi i wiarygodnymi informacjami, by to uczynić (wyrok z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja, C-559/12 P, EU:C:2014:217, pkt 63).

111 Z wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217, pkt 98, 99) wynika jednak, że w ramach owego badania Komisja może powołać się na wzruszalne domniemanie, według którego przyznanie dorozumianej i nieograniczonej gwarancji państwa na rzecz przedsiębiorstwa, które nie podlega uregulowanym w prawie powszechnym przepisom dotyczącym postępowań upadłościowych i likwidacyjnych, pociąga za sobą poprawę sytuacji finansowej tego przedsiębiorstwa poprzez uwolnienie od kosztów, które normalnie obciążałyby jego budżet. Tak więc w ramach postępowania w przedmiocie pomocy istniejącej do udowodnienia przysporzenia przez taką gwarancję

korzyści będącemu jej beneficjentem przedsiębiorstwu wystarczy, że Komisja wykaże samo istnienie takiej gwarancji, i nie musi ona wykazywać skutków wywieranych przez tę gwarancję od momentu jej udzielenia.

112 To właśnie w świetle powyższych rozważań należy zbadać, czy – jak podnosi Komisja – Sąd naruszył prawo przy określaniu zakresu wzruszalnego domniemania istnienia korzyści ustanowionego przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), i w związku z tym orzekł, że w niniejszej sprawie domniemanie to zostało obalone.

113 W tym względzie należy zaznaczyć, że w pkt 134–137 zaskarżonego wyroku Sąd w pierwszej kolejności podkreślił, że możliwość posłużenia się domniemaniem jako środkiem dowodowym zależy od wiarygodności założeń, na których zostało ono oparte. W szczególności domniemanie ustanowione w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), opiera się na dwóch założeniach uznanych przez Trybunał za wiarygodne, zgodnie z którymi, po pierwsze, istnienie gwarancji władz publicznych danego państwa członkowskiego ma korzystny wpływ na przeprowadzaną przez wierzycieli ocenę ryzyka niewykonania zobowiązań przez beneficjenta tej gwarancji, a po drugie, ten korzystny wpływ przekłada się na zmniejszenie kosztów kredytu.

114 W drugiej kolejności, co do relacji IFPEN z instytucjami bankowymi i finansowymi, w pkt 188–190 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że to ustanowione przez Trybunał domniemanie zostało w niniejszej sprawie obalone, ponieważ badanie przeprowadzone przez Komisję wykazało, że w rozpatrywanym okresie IFPEN nie czerpał rzeczywistej korzyści gospodarczej z gwarancji związanej z przyznanym mu statusem EPIC.

115 Należy jednak stwierdzić, że rozumowanie Sądu przedstawione w pkt 134–137 i 188–190 zaskarżonego wyroku narusza prawo.

116 Jak wskazał zasadniczo rzecznik generalny w pkt 123 opinii, sama okoliczność, że IFPEN korzysta z gwarancji państwa umożliwiała Komisji powołanie się na domniemanie istnienia korzyści ustanowione przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), ponieważ domniemanie to opiera się na założeniu, że dzięki gwarancji związanej ze statusem EPIC przedsiębiorstwo mające taki status zyskuje lub może odnosić zyski z warunków finansowania korzystniejszych niż warunki normalnie oferowane na rynkach finansowych. Aby powołać się na to domniemanie, Komisja nie musiała więc wykazywać rzeczywistych skutków wywieranych przez badaną gwarancję (zob. podobnie wyrok z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja, C-559/12 P, EU:C:2014:217, pkt 99).

117 Tak więc, choć prawdą jest, że domniemanie takie jest tylko domniemaniem wzruszalnym, to jednak może ono zostać obalone tylko wówczas, gdy zostanie wykazane, iż – biorąc pod uwagę kontekst gospodarczy i prawny, w który wpisuje się gwarancja związana ze statusem danego EPIC – przedsiębiorstwo to nie otrzymało w przeszłości i, według wszelkiego prawdopodobieństwa, nie uzyska w przyszłości żadnej rzeczywistej korzyści gospodarczej dzięki tej gwarancji.

118 W tych okolicznościach, w przeciwieństwie do twierdzeń Sądu zawartych w pkt 134–137 i 188–190 zaskarżonego wyroku, sama okoliczność, że beneficjent takiej gwarancji nie uzyskał w przeszłości żadnej rzeczywistej korzyści gospodarczej ze swojego statusu EPIC nie wystarcza do obalenia domniemania istnienia korzyści.

119 W związku z tym Sąd niesłusznie orzekł w pkt 134–137 zaskarżonego wyroku, że możliwość powołania się na domniemanie ustanowione przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), była oparta na istnieniu rzeczywistych skutków po stronie beneficjenta gwarancji, a następnie, w pkt 188–190 tego wyroku, że w odniesieniu do relacji IFPEN z instytucjami bankowymi i finansowymi wspomniane domniemanie zostało obalone.

120 Z powyższych względów zarzut drugi należy uwzględnić.

W przedmiocie zarzutu trzeciego

Argumentacja stron

121 W ramach zarzutu trzeciego, skierowanego przeciwko pkt 134–161 zaskarżonego wyroku, Komisja podnosi, że Sąd błędnie stwierdził, iż instytucja ta nie może powoływać się na wzruszalne domniemanie istnienia korzyści po stronie IFPEN w relacjach tego przedsiębiorstwa z jego dostawcami i klientami.

122 Zdaniem Komisji taki wniosek Sądu jest w istocie oparty, po pierwsze, na błędnej interpretacji wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217) i komunikatu w sprawie gwarancji oraz, po drugie, na rzekomym braku wiarygodnego wpływu gwarancji na relacje pomiędzy IFPEN a jego dostawcami i klientami.

123 W pierwszej kolejności, co się tyczy interpretacji wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), Komisja podnosi, że z wyroku tego nie wynika wcale, że domniemanie istnienia korzyści nie może mieć zastosowania do stosunków EPIC z jego dostawcami i klientami. W tym względzie Komisja podkreśla, że korzyść zidentyfikowana przez Trybunał we wspomnianym wyroku opiera się na dwóch elementach, mianowicie poprawie warunków kredytowania i nieuiszczaniu stosownej składki z tytułu ryzyka ponoszonego przez państwo. Według Komisji rozważania te mają również zastosowanie do relacji pomiędzy EPIC, takim jak IFPEN, a jego wierzycielami handlowymi.

124 Ponadto fakt, że wyrok z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217) i komunikat w sprawie gwarancji odnoszą się – w ramach analizy domniemania istnienia korzyści – tylko do kredytów przyznawanych przez instytucje bankowe lub finansowe, nie wyklucza, że rzeczone domniemanie może być również stosowane w kontekście relacji EPIC z jego wierzycielami handlowymi, ponieważ Trybunał dokonał takiego odniesienia jedynie tytułem przykładu.

125 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o podnoszony brak wiarygodnego wpływu gwarancji na stosunki EPIC, takiego jak IFPEN, z jego dostawcami i klientami, to Komisja podnosi przede wszystkim, że nie można rozsądnie utrzymywać, iż wierzyciele handlowi są ogólnie niezainteresowani zwrotem swych wierzytelności. Przeciwnie, w każdej transakcji udzielenia kredytu, czy to kredytu finansowego, czy kredytu handlowego, ryzyko braku spłaty stanowi element ciążący na relacji między kontrahentami. W konsekwencji w analizowanej sytuacji uzyskanie przez wierzyciela handlowego IFPEN zapewnienia, że jego wierzytelność zostanie spłacona przez państwo w przypadku braku jej spłaty przez to przedsiębiorstwo ma co do zasady znaczną wagę dla owego wierzyciela.

126 Następnie Komisja zwraca uwagę, że w pkt 139 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, iż wiarygodność założenia o korzystnym wpływie istnienia gwarancji państwowej na relacje IFPEN z jego dostawcami, przekładającym się na udzielane przez nich obniżki cen, nie wynika sama z siebie. Jednakże zdaniem Komisji, choć obniżka cen może wynikać z różnych czynników, a nie tylko z istnienia gwarancji związanej ze statusem EPIC, to nie należy jednak wykluczać zastosowania domniemania istnienia korzyści, sformułowanego w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), w zakresie stosunków EPIC z jego dostawcami.

127 IFPEN podnosi, że poprzez zarzut trzeci Komisja zmierza w rzeczywistości do zakwestionowania oceny okoliczności faktycznych i dowodów przeprowadzonej przez Sąd w pkt 90–131 zaskarżonego wyroku. Zdaniem tego przedsiębiorstwa zarzut ten należy więc odrzucić jako niedopuszczalny.

128 Co do istoty IFPEN i Republika Francuska kwestionują argumentację Komisji.

129 IFPEN zwraca uwagę, że skoro przyznanie gwarancji związanej ze statusem EPIC stanowi pomoc indywidualną, zaś domniemanie ustanowione w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), nie ma zastosowania do niniejszej sprawy, to Sąd słusznie uznał w pkt 129 zaskarżonego wyroku, że Komisja powinna była zbadać faktyczne skutki gwarancji w celu wykazania istnienia korzyści dla IFPEN.

130 Ponadto IFPEN utrzymuje, że wbrew twierdzeniom podnoszonym przez Komisję w odwołaniu Komisja nie określiła w spornej decyzji korzyści po stronie wierzycieli tego przedsiębiorstwa, w szczególności zaś po stronie jego dostawców i klientów.

131 IFPEN podkreśla w tym względzie, że w spornej decyzji oraz w odwołaniu Komisja błędnie uznała, po pierwsze, jeżeli chodzi o relacje pomiędzy IFPEN a jego dostawcami, że ci ostatni są zwolnieni z obowiązku zapłaty prowizji faktoringowej za przeniesienie swych wierzytelności na IFPEN, ponieważ korzystają oni z dorozumianej gwarancji państwa, a po drugie, jeżeli chodzi o relacje pomiędzy IFPEN a jego klientami, że dzięki gwarancji związanej z posiadaniem przez IFPEN statusu EPIC przedsiębiorstwo to mogło zapewnić swoim klientom gwarancję należytego wykonania lub należytej staranności. Tak więc zdaniem IFPEN Sąd słusznie uznał, odpowiednio, w pkt 99–108 i 111–120 zaskarżonego wyroku, że hipoteza wskazana przez Komisję w odniesieniu do podnoszonej korzyści dla IFPEN w jego stosunkach z klientami i dostawcami była teoretyczna i niewiarygodna.

132 Republika Francuska uważa natomiast, że Sąd nie naruszył prawa przy określaniu zakresu stosowania domniemania istnienia korzyści wynikającej z dorozumianej i nieograniczonej gwarancji państwa. Zdaniem tego państwa członkowskiego Sąd słusznie bowiem nie rozszerzył tej gwarancji na stosunki EPIC z jego dostawcami i klientami.

133 W tym względzie Republika Francuska przypomina, że domniemanie ustanowione w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217) nie opiera się na założeniu dotyczącym stosunków EPIC z jego dostawcami czy klientami, wobec czego Komisja nie może powoływać się na nie w takich okolicznościach.

134 W każdym razie – jak Sąd wskazał w pkt 136 zaskarżonego wyroku – możliwość posłużenia się takim domniemaniem jako środkiem dowodowym zależy od wiarygodności założeń, na których zostało ono oparte.

135 W tym względzie w spornej decyzji oparto się z jednej strony na założeniu, że EPIC korzystający z gwarancji państwa korzysta z obniżek cen przyznanych mu przez jego dostawców. Tymczasem zdaniem Republiki Francuskiej Sąd słusznie wskazał, że obniżenie ceny w stosunkach między dostawcą a danym EPIC opiera się na wielu czynnikach, w szczególności na wielkości złożonych zamówień, przyznanych przez dostawcę terminach płatności czy długotrwałości stosunków umownych. Obniżenie cen nie wynika więc z istnienia udzielonej EPIC gwarancji władz publicznych.

136 Z drugiej strony, jeśli chodzi o stosunki między IFPEN a jego klientami, wskazane państwo członkowskie utrzymuje, że Sąd słusznie uznał w pkt 141 zaskarżonego wyroku, iż Komisja nie zdefiniowała w spornej decyzji korzyści, jaką IFPEN czerpie z istnienia gwarancji państwa, oraz że w konsekwencji domniemanie, na którym zamierza się ona oprzeć, jest w tym względzie bezprzedmiotowe. Zdaniem Republiki Francuskiej Komisja nie wykazała bowiem, w jaki sposób dorozumiana i nieograniczona gwarancja państwa związana ze statusem EPIC skutkowałaby poprawą pozycji IFPEN w stosunkach z jego klientami.

Ocena Trybunału

137 Na wstępie należy zaznaczyć, że – wbrew twierdzeniom IFPEN – poprzez zarzut trzeci Komisja nie dąży do zakwestionowania oceny faktów i dowodów przeprowadzonej przez Sąd w zaskarżonym wyroku.

138 W ramach tego zarzutu Komisja podnosi bowiem, że Sąd naruszył prawo, gdy orzekł w pkt 134–160 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie mogła oprzeć się na domniemaniu istnienia korzyści ustanowionym przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217) celem wykazania, że po stronie IFPEN istniała wynikająca z gwarancji państwa korzyść w relacjach z jego dostawcami i klientami.

139 W tym względzie prawdą jest, że w wyroku tym Trybunał wyraźnie uznał istnienie wzruszalnego domniemania korzyści płynącej z gwarancji związanej ze statusem EPIC jedynie w odniesieniu do stosunków, jakie mogą łączyć to przedsiębiorstwo z instytucjami bankowymi i finansowymi. Jednakże – jak podniósł rzecznik generalny w pkt 168 opinii – ze wspomnianego wyroku nie wynika, że takie domniemanie nie może co do zasady mieć zastosowania do innych stosunków EPIC, w szczególności do stosunków, jakie utrzymuje ono ze swymi dostawcami i klientami.

140 Przede wszystkim – wbrew temu, co stwierdził Sąd w pkt 147 zaskarżonego wyroku – nie można wyciągać żadnych użytecznych wniosków z faktu, że w decyzji „La Poste", która została zaskarżona w postępowaniu, w którym zapadł wyrok z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), Komisja wykazała istnienie korzyści po stronie EPIC, ograniczając się do zbadania stosunków łączących je z instytucjami bankowymi i finansowymi, bez przeanalizowania jego relacji z dostawcami i klientami. Taka okoliczność nie została bowiem w żaden sposób wskazana przez Trybunał w pkt 94–99 tego ostatniego wyroku, w których ustanowione zostało wzruszalne domniemanie istnienia korzyści płynącej z gwarancji związanej ze statusem EPIC.

141 Następnie, jeśli chodzi o konsekwencje, jakie Sąd wyciągnął w pkt 152 zaskarżonego wyroku z odesłania do wyroku z dnia 8 grudnia 2011 r., Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), dokonanego przez Trybunał w pkt 96 wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), należy podkreślić, że w pierwszym z tych wyroków Trybunał uznał w istocie, że sądy krajowe są właściwe do stwierdzenia nieważności, na podstawie art. 108 ust. 3 TFUE, gwarancji państwa w sytuacji, gdy bezprawnie przyznana pomoc została wprowadzona w życie za pomocą owej gwarancji, która została przyznana przez organ władzy publicznej w celu zabezpieczenia pożyczki przyznanej przez spółkę finansową przedsiębiorstwu, które nie uzyskałoby takiego finansowania w normalnych warunkach rynkowych.

142 W postępowaniu, w którym zapadł wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), uznanie gwarancji udzielonej przez organ władzy publicznej za „pomoc państwa" na rzecz kredytobiorcy nie była przedmiotem debaty przed Trybunałem, ponieważ bezsporne było, że w momencie ustanowienia owej gwarancji kredytobiorca znajdował się już w trudnej sytuacji, a zatem, w braku takiej gwarancji, nie byłby on w stanie uzyskać finansowania na rynku kapitałowym.

143 Tak więc wbrew temu, co Sąd orzekł w pkt 152 zaskarżonego wyroku, odesłanie do tego wyroku nie dostarcza żadnej pomocnej wskazówki w odniesieniu do zakresu wzruszalnego domniemania korzyści ustanowionego przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217).

144 Podobnie w pkt 156 zaskarżonego wyroku Sąd nie mógł wywieść żadnych wniosków co do zakresu tego domniemania z dokonanego przez Trybunał w pkt 97 wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), odesłania do pkt 1.2, 2.1 i 2.2 komunikatu w sprawie gwarancji.

145 Oczywiście prawdą jest, że wskazane punkty komunikatu w sprawie gwarancji dotyczą wyłącznie korzyści, jaką beneficjent gwarancji państwa może uzyskać w postaci korzystniejszych warunków finansowania, takich jak niższe stopy oprocentowania kredytu lub mniej rygorystyczne wymogi w zakresie zabezpieczenia. Jednakże dokonane przez Trybunał odesłanie do wskazanych punktów komunikatu w sprawie gwarancji było uzasadnione w świetle okoliczności sprawy, w której wydano wyrok z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), w której przedmiotem analizy była jedynie korzyść, jaką właściwe EPIC mogło czerpać z gwarancji wynikającej ze swego statusu, w relacjach z instytucjami bankowymi i finansowymi.

146 Należy wreszcie stwierdzić, że argument, jaki Sąd – w pkt 159 zaskarżonego wyroku – zamierzał sformułować na podstawie uwag poczynionych przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), w szczególności w pkt 104 tego wyroku, jest co najmniej niejasny. Nie można bowiem zrozumieć, w jaki sposób uwagi te potwierdzają – jak uznał jednak Sąd – że mniej rygorystyczny środek dowodowy przyjęty przez Trybunał w celu ustalenia, czy dorozumiana i nieograniczona gwarancja państwa, nierozerwalnie związana ze statusem EPIC, stanowi korzyść gospodarczą, ma zastosowanie jedynie w wypadku kredytobiorcy, który dzięki wspomnianej gwarancji, korzysta z niższych stóp procentowych lub może przedstawić niższe zabezpieczenie kredytu.

147 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że Sąd naruszył prawo, gdy orzekł w pkt 160 zaskarżonego wyroku, że domniemanie istnienia korzyści ustanowione przez Trybunał w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), jest ograniczone do relacji, które wiążą się z operacją finansowania, pożyczką, czy też, szerzej, kredytem ze strony wierzyciela EPIC, a w szczególności relacji pomiędzy tym EPIC a instytucjami bankowymi i finansowymi.

148 Tym samym zarzut trzeci należy uwzględnić.

149 Niemniej jednak należy uściślić, że wyrok ten nie może być także interpretowany w ten sposób, że wspomniane domniemanie może być rozszerzone w sposób automatyczny, tak aby obejmowało relacje EPIC z jego dostawcami i klientami, bez konieczności uprzedniego zbadania, czy – biorąc pod uwagę zachowanie tych podmiotów – korzyść, jaką dane przedsiębiorstwo może z nich czerpać, jest podobna do korzyści, jaką czerpie ono ze swych relacji z instytucjami bankowymi i finansowymi.

150 Jak bowiem stwierdzono w pkt 116 niniejszego wyroku, domniemanie ustanowione w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja (C-559/12 P, EU:C:2014:217), opiera się na założeniu, że dzięki gwarancji związanej ze swym statusem dane EPIC korzysta lub może korzystać z warunków finansowania korzystniejszych niż warunki normalnie oferowane na rynkach finansowych. Tak więc zastosowanie tego domniemania do stosunków EPIC z jego dostawcami i klientami jest uzasadnione tylko o tyle, o ile takie korzystniejsze warunki występują także w stosunkach z tymi ostatnimi na będących przedmiotem zainteresowania rynkach.

151 W konsekwencji, w sytuacji gdy Komisja zamierza zastosować owo domniemanie, musi ona zbadać kontekst gospodarczy i prawny, w jaki wpisuje się rynek, na którym istnieją rzeczone stosunki. W szczególności Komisja powinna zbadać, czy zachowania podmiotów na rynku właściwym uzasadniają założenie o istnieniu korzyści analogicznej do tej, która występuje w relacjach EPIC z instytucjami bankowymi i finansowymi.

152 Z całości powyższych rozważań wynika, że zaskarżony wyrok należy uchylić w zakresie, w jakim Sąd stwierdził w nim nieważność art. 1 ust. 3–5 oraz art. 2–12 spornej decyzji.

W przedmiocie skierowania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd

153 Zgodnie z art. 61 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przypadku uchylenia orzeczenia Sądu Trybunał może wydać orzeczenie ostateczne w sprawie, jeśli stan postępowania na to pozwala, lub skierować sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd.

154 Ponieważ stan postępowania nie pozwala na wydanie ostatecznego orzeczenia w przedmiocie argumentów leżących u podstaw zarzutów drugiego i trzeciego, Trybunał powinien skierować sprawę do Sądu w celu rozpoznania tych zarzutów.

W przedmiocie kosztów

155 Ponieważ sprawa została przekazana Sądowi do ponownego rozpoznania, rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym niniejsze postępowanie odwoławcze.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

1) Wyrok Sądu Unii Europejskiej z dnia 26 maja 2016 r., Francja i IFP Énergies nouvelles/Komisja (T-479/11 i T-157/12, EU:T:2016:320), zostaje uchylony w zakresie, w jakim Sąd stwierdził w nim nieważność art. 1 ust. 3–5 oraz art. 2–12 decyzji Komisji 2012/26/UE z dnia 29 czerwca 2011 r. w sprawie pomocy państwa C 35/08 (ex NN 11/2008) przyznanej przez Francję na rzecz przedsiębiorstwa publicznego Institut français du pétrole.

2) Sprawa zostaje przekazana Sądowi Unii Europejskiej do ponownego rozpoznania.

3) Rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Podpisy